

تعیین مؤلفه‌های مفهومی و کیفی دیوارنگاره‌ها و نوشته‌های مدارس ابتدایی در آموزش و ترغیب دانش‌آموزان به تحرک بدنی و ورزش

سعید یوسفی^۱، یعقوب بدری آذرین^۲

۱. دانشجوی دکتری بازاریابی و رسانه‌های ورزشی، دانشگاه تبریز*

۲. دانشیار مدیریت ورزشی، دانشگاه تبریز

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۱۱/۰۷

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۰۴/۲۵

چکیده

یکی از روش‌ها برای آموزش و علاقه‌مند کردن کودکان به انجام فعالیت‌های جسمانی و ورزش، از طریق مدارس است که پژوهش حاضر به بررسی نقش عملکردی دیوارنگاره‌ها و نوشته‌های مدارس ابتدایی شهر تبریز پرداخت. روش پژوهش حاضر از نوع توصیفی بود که به صورت تحلیل محتوا انجام شد و داده‌ها با استفاده از برگه کدگذاری پژوهشگر ساخته که ضریب توافق و روایی آن در حد قابل قبولی بود، جمع‌آوری شدند. جامعه آماری این پژوهش دیوارنگاره‌ها و نوشته‌های مدارس ابتدایی پسرانه و دخترانه منطقه چهار شهر تبریز بودند که برای نمونه‌گیری از روش سرشماری استفاده شد. نتایج به دست آمده از تحلیل دیوارنگاره‌ها و نوشته‌ها نشان داد که از میان ۲۱۹ دیوارنگاره و نوشته تحلیل شده، ۴۶/۵۷ درصد از کل مطالب، مرتبط با مؤلفه‌های ورزشی هستند. نتایج حاکی بود که در دیوارهای مدارس ابتدایی مطالب مرتبط با مؤلفه‌های ورزش نامطلوب بوده است. این در حالی است که دیوارنگاره‌ها و نوشته‌ها در محیط مدارس می‌توانند به تشویق، آگاه کردن از فواید فعالیت‌های ورزشی، ایجاد فرهنگ انجام فعالیت‌های ورزشی و ارتقای عمل و سواد حرکتی کمک کنند. همچنین، بیشتر مدارس دارای دیواره‌هایی با متراژهای طولانی هستند که بدون استفاده مانده‌اند؛ در صورتی که مدیران و مسئولان می‌توانند با کمترین هزینه‌ها با ترسیم تصاویر و نوشته‌ها هم محیط جذابی را به وجود آورند و هم اهداف رفتاری مورد نظر را آموزش دهند. با توجه به نتایج، وضعیت عملکردی دیوارنگاره‌ها و نوشته‌های مدارس ابتدایی در آموزش و ترغیب دانش‌آموزان به تحرک بدنی و ورزش در حد مطلوب نیست و به بازنگری نیاز دارد.

واژگان کلیدی: دانش‌آموزان، دیوارنگاره‌ها، دیوارنوشته‌ها، فعالیت بدنی، سلامتی، ورزش

مقدمه

یکی از راه‌های مهم پیشرفت در هر جامعه‌ای، توجه مسئولان جامعه به دانش‌آموزان و درواقع، آینده‌سازان آن جامعه است. دربین دانش‌آموزان، دانش‌آموزان ابتدایی به دلیل اینکه در دوره حساس شخصیت‌پذیری و یادگیری فعالیت‌های اجتماعی هستند، نسبت به رده‌های سنی دیگر به توجه بیشتری نیاز دارند. به همین دلیل، از جمله مهم‌ترین مؤلفه‌ها برای اینکه دانش‌آموزان آینده سالمی داشته باشند و برای جامعه مفید واقع شوند، حفظ و ارتقای مؤلفه‌های سلامت و تندرستی دربین آن‌ها است. افزون‌براین، به دلیل اینکه دانش‌آموزان ابتدایی آمادگی لازم را برای الگوپذیری و آموزش دارند (میبدی، شبیری، ارجمندی و بابایی‌سمیرمی، ۱۳۹۳)، مسئولان باید سعی بر این داشته باشند که از همان رده‌های سنی پایین روش‌های حفظ مؤلفه‌های سلامت و تندرستی را به کودکان آموزش دهند؛ ولی کم‌ترکی ناشی از زندگی ماشینی، شهرنشینی و تغییر شیوه زندگی فعال، به ویژه در شهرهای بزرگ، باعث چاقی، اضافه‌وزن و همچنین، عوارض ناشی از آن مانند بیماری‌های قلبی عروقی و دیابت در افراد جامعه شده است (آیین‌نامه حیات پویا، ۱۳۸۹). یکی از راه‌های مقابل با مشکلات ذکرشده و تأمین سلامتی انسان‌ها به خصوص کودکان به عنوان قشر آسیب‌پذیر جامعه، انجام فعالیت‌های بدنی و داشتن تحرک بدنی (ورزش) (ایزدی، عابدینی و منصور، ۱۳۹۰) و افزایش سواد حرکتی (وحدانی، خبیری و علی‌دوست‌قهرفرخی، ۱۳۹۶) است. سواد حرکتی توسعه مهارت‌های بنیادین حرکتی و ورزشی است که کودک را قادر می‌سازد تا حرکات مداوم محیط پیرامونش را پیش کند و تصمیم‌گیری دقیقی براساس درکش از محیط داشته باشد. سواد حرکتی ابزار موردنیاز را برای کودکان در راستای توسعه موفقیت‌های ورزشی و دستیابی به زندگی سالم‌تر فراهم می‌آورد؛ بنابراین، برای داشتن جامعه‌ای سالم و فعال، نیازمند رعایت اصول دقیق و مهارت‌های بنیادین حرکتی و ورزشی هستیم (وحدانی، خبیری و علی‌دوست‌قهرفرخی، ۱۳۹۶)؛ بنابراین، مداخلات مؤثر در جهت افزایش فعالیت جسمانی با هدف پیشگیری از بیماری و ایجاد سبک زندگی متحرک، ضروری به نظر می‌رسد (مارکوس، ویلیامز و دوبتر، ۲۰۰۶). حال، سؤال این است که چگونه می‌توانیم به بهترین نحو ممکن به افرادی که در این دامنه سنی هستند، داشتن تحرک بدنی و ورزش را آموزش دهیم و آن‌ها را به انجام آن ترغیب و تشویق کنیم؟ برخی از کشورهای اروپایی نظیر دانمارک، بریتانیا، سوئد و آلمان ورزش‌هایی را مانند ژیمناستیک تمرین و توان‌بخشی می‌کنند و بازی‌ها را در زمینه آموزش تربیت‌بدنی در مدارس به کار گرفتند که در سال‌های بعدی، این برنامه‌های آموزشی تسری یافته‌اند و در همه نظام‌های آموزشی جهان برقرار شدند. اصطلاح «آموزش ورزش» در دهه ۱۹۷۰ هم در اروپا و هم در آمریکای شمالی کاملاً ناشناخته بود تا اینکه در ۱۵ تا ۲۰ سال گذشته در اروپا توانستند با استفاده از روش‌های ویژه‌ای

آموزش ورزش را پیاده کنند؛ ولی هنوز در برخی از کشورهای آمریکای شمالی و آسیا به‌طور گسترده از این اصطلاح استفاده نمی‌شود. در کشور ما نیز با توجه به گسترش ورزش در چند دهه گذشته، هنوز در این زمینه به علمی که متضمن توسعه ورزش کودکان، نوجوانان و سایر گروه‌های جامعه باشد، توجه جدی نشده است. این در حالی است که با آموزش ورزش می‌توان نتایج بهتری در بین کودکان و نوجوانان به دست آورد و از بروز عوارض جلوگیری کرد. در فرایند آموزش ورزش، توجه پژوهشگران تاحدزیادی به تربیت‌بدنی مدارس معطوف شده است (فرج‌زاده، ۱۳۸۶). در مطالعات ملی و بین‌المللی، آموزش ورزش شامل آمادگی جسمانی مرتبط با تندرستی، شیوه‌های فعال در زندگی و ورزش کودکان و نوجوانان، عوامل مؤثر در ظهور رفتارهای جسمانی-اجتماعی سالم، رشد فرهنگی-اجتماعی، فعالیت‌های جسمانی معلولان، آموزش مبارزه با دوپینگ، آموزش تغذیه، آموزش المپیک به‌عنوان محملی برای یاد دادن معیارهای اخلاقی (بازی جوانمردانه و منصفانه) و آموزش تغذیه در ورزش است (فرج‌زاده، ۱۳۸۶). با این‌همه، اسلر^۱ (۲۰۰۱) در زمینه بهبود وضع فعالیت‌های بدنی در مدارس ابتدایی، به ناکافی و اندک بودن آموزش‌های لازم در زمینه فعالیت‌های بدنی اشاره دارد. افزون‌براین، در زمینه آموزش کودکان و نوجوانان حتی اگر بهترین ابزار را نیز داشته باشیم، ولی کودکان و نوجوانان انگیزه و علاقه نداشته باشند، به انجام ترغیب و تشویق نخواهند شد (میبدی و همکاران، ۱۳۹۳)؛ به‌طوری‌که نتایج پژوهش‌های مختلف در کشور نشان داده است که میزان فعالیت‌های بدنی و ورزش در بین کودکان و دانش‌آموزان بسیار کم است و کمتر به فعالیت‌های بدنی و ورزش پرداخته می‌شود (نجار محی‌آبادی، صادقی، امینی و حق‌بیان، ۱۳۹۳). بررسی‌های وزارت بهداشت و درمان نیز نشان داده است که حدود ۲۰ درصد از کودکان دچار اضافه‌وزن و چاقی هستند و این امر می‌تواند زندگی امروز و فردای دانش‌آموزان را با تهدید روبه‌رو کند (آیین‌نامه حیات پویا، ۱۳۸۹). از مهم‌ترین محیط‌ها برای آموزش و ترغیب دانش‌آموزان به انجام فعالیت‌های بدنی و ورزش، مدارس هستند؛ زیرا، بعد از خانواده، کودکان در این سن بیشترین وقت خود را در مدارس می‌گذرانند (میبدی و همکاران، ۱۳۹۳). در واقع، در شرایط کنونی، کارکرد و نقش این‌گونه مراکز نسبت به گذشته پررنگ‌تر شده است تا جایی‌که به گفته روان‌شناسان و کارشناسان امور تربیتی، این‌گونه محیط‌های اجتماعی نه‌فقط صرفاً مکانی برای نگهداری کودکان نیستند، بلکه مهم‌ترین محیط برای جامعه‌پذیری و تعلیم و تربیت بچه‌ها می‌باشند (میبدی و همکاران، ۱۳۹۳)؛ به‌طوری‌که برنامه‌های تربیت‌بدنی در دوره ابتدایی می‌توانند فراهم‌کننده شرایطی برای توسعه سواد حرکتی و در نتیجه، سبک زندگی سالم و فعال شوند (وحدانی و همکاران، ۱۳۹۶). کاستلی، بیگلی، کارسون و نیک‌سیک^۲ (۲۰۱۴) نیز معتقدند بازه سنی شش تا نه سال برای پسران

1. Sler

1. Centeio, Beighle, Carson & Nicksic

و شش تا هشت سال برای دختران، مرحله مهمی برای یادگیری مهارت‌های بنیادین و توسعه سواد حرکتی در آنان است؛ بنابراین، مدارس برای اینکه بتوانند فعالیت‌های بدنی و ورزش‌ها را به دانش‌آموزان آموزش دهند، باید محیط مناسبی را ایجاد کنند که کودکان علاوه بر اینکه از فواید فعالیت‌های بدنی و ورزشی و عوارض کم‌حرکی آگاهی یابند، به انجام آن‌ها نیز تشویق و ترغیب شوند؛ زیرا، طیف عظیمی از فعالیت‌های بدنی نیازمند تشویق در مشارکت هستند (وحدانی و همکاران، ۱۳۹۶). مدارس نیز می‌توانند از روش‌های مختلفی برای آموزش کودکان استفاده کنند؛ زیرا، دانش‌آموزان ابتدایی در سنین عینی‌گرایی هستند؛ یعنی باید یک چیز را ببینند تا بتوانند درک درستی نسبت به آن داشته باشند و همچنین، کودکان طی این سال‌ها (دوران ابتدایی)، از محیط تأثیر بیشتری می‌گیرند و درمورد محیط خود به‌طور طبیعی کنجکاو هستند (شفایی و مدنی، ۱۳۸۹)؛ یعنی به دلیل حس بصری نیرومندی که در کودکان نهفته است، آنان در ارتباط با محیط پیرامون خود بیشتر به فرم و صورت اشیا توجه دارند؛ از این‌رو، اگر مفاهیم آموزشی بخواهند بر دانش‌آموزان تأثیر مطلوبی داشته باشند، باید قبل از هر چیز حس بصری او را تحریک کنند (بهی و زهتاب، ۱۳۹۳)؛ برای مثال، شورای شهر شهرداری و بخش پارک‌ها و تفریحات شهر ساکرامنتو^۱ (۲۰۰۸)، برای افزایش آگاهی جامعه در خصوص برنامه‌ها و فعالیت‌های تفریحی، از شبکه‌های ارتباطی کامپیوتری، رسانه‌ها، بروشورها و تبلیغات محلی استفاده کرد تا با توجه به دسترسی عمومی جامعه به این ابزارهای ارتباطی، زمینه‌های مناسب برای مشارکت بیشتر جامعه در فعالیت‌های همگانی - تفریحی فراهم شود (جیمز^۲، ۲۰۰۸). نتایج پژوهش حبیب و سولیمان^۳ (۲۰۱۵) نیز نشان داد که کارتون یکی از عوامل قدرتمندی است که یک فرد در دوران کودکی تحت تأثیر آن قرار می‌گیرد. مقدس و فرزاد (۱۳۹۶) نیز نشان دادند که انیمیشن فوتبال‌بازها در توجه کودکان به ورزش فوتبال، در علاقه کودکان به ورزش فوتبال، در تمایل کودکان به ورزش فوتبال و در نهایت، در انجام ورزش فوتبال توسط کودکان مؤثر بود؛ بنابراین، می‌توان گفت که انیمیشن فوتبال‌بازها در تغییر رفتار ورزشی کودکان اثربخشی لازم را داشته است.

یکی از روش‌هایی که در مدارس می‌توان برای آموزش و ترغیب دانش‌آموزان به انجام فعالیت‌های بدنی و ورزشی با استفاده از تحریک حس بصری دانش‌آموزان به کار برد، نوشته‌ها و نگاره‌های روی دیوارهای مدارس با مضامین فعالیت‌های بدنی و ورزشی هستند. دیوارنگاره‌ها و نوشته‌ها علاوه بر کم‌هزینه بودن، استفاده آسان و ثابت بودنشان، موجب می‌شوند که بیشتر اوقات در دید دانش‌آموزان باشند که این امر می‌تواند در یادگیری بهتر دانش‌آموزان تأثیر بسزایی داشته باشد. متخصصان تعلیم و تربیت نیز همگی در این نکته اتفاق نظر دارند که تصاویر از نوعی توان بالقوه برای ایفای نقش

2. Sacramento Parks and Recreation Commission

3. James

4. Habib & Soliman

در آموزش برخوردارند (افخمیان، ۲۰۰۷، به نقل از میبیدی و همکاران، ۱۳۹۳) و اینکه کودکان یادگیرنده فعالی هستند (برندچامپ^۱، ۱۹۹۷، به نقل از میبیدی و همکاران، ۱۳۹۳). همچنین، علاوه بر تأثیر مطلوب دیوارنگاره‌ها و نوشته‌ها بر یادگیری دانش‌آموزان می‌توان به نقش زیباسازی، بیان احساسات (نیاز و گرایش مخاطب به آثار دیواری در محیط و توجه به احساسات مخاطبان در این آثار) و بیان اعتقادات (مفاهیم و مضامین مذهبی، سیاسی، اعتقادی و فرهنگی در آثار نقاشی دیواری) اشاره کرد (کفشچیان‌مقدم، ۲۰۰۸)؛ بنابراین، دیوارنگاره‌ها و نوشته‌ها به‌عنوان رسانه‌ای پردوام و همگانی برای انتقال اصول و مفاهیم، افکار و اندیشه‌ها، و تصویرسازی ذهنی، در یادگیری اجتماعی کودکان نقشی مهمی دارند و حتی می‌توانند الگوهای رفتاری به آن‌ها دهند. اکنون این سؤال اساسی مطرح است که چقدر دیوارنگاره‌ها و نوشته‌های مدارس ابتدایی در راستای آموزش و ترغیب دانش‌آموزان به انجام تحرک بدنی و ورزش نگاشته شده‌اند؟ برای دست‌یافتن به پاسخ این سؤال، دیوارنگاره‌ها و نوشته‌های مدارس ابتدایی شهر تبریز تحلیل محتوا شده‌اند و کیفیت و کمیت پرکاربردترین مفاهیم ورزشی در این دیوارنگاره‌ها و نوشته‌ها نشان داده شده است.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر به‌صورت تحلیل محتوای استنباطی انجام شده است و داده‌ها به روش اسنادی و کتابخانه‌ای با استفاده از برگه کدگذاری جمع‌آوری شده‌اند. تحلیل محتوای دیوارنگاره و نوشته‌ها در این پژوهش، کاربرد روش‌های تحلیلی کمی و کیفی، عینی و نظام‌دار برای توصیف دیوارنگاره و نوشته‌ها و آگاهی از میزان تأثیرگذاری آن‌ها بر فرایند یاددهی-یادگیری، تأثیرات آشکار و پنهان در فراگیران و شناخت واقعیت‌های اجتماعی است. اجرای هر تحلیل محتوا نیازمند طراحی نظام رمزگذار است. رمزگذاری فرایند مهمی در تحلیل محتوا است که به‌موجب آن، اطلاعات خام به‌طور منظم تغییر شکل می‌یابند و به واحدهایی برای توصیف دقیق ویژگی‌های محتوا تبدیل می‌شوند. جامعه آماری این پژوهش دیوارنگاره‌ها و نوشته‌های ۲۰ مدرسه ابتدایی پسرانه و دخترانه منطقه چهار شهر تبریز بودند که برای نمونه‌گیری از روش سرشماری استفاده شد؛ یعنی کل دیوارنگاره‌ها و نوشته‌ها تحلیل شدند. ابزار مورد استفاده در پژوهش، دوربین دیجیتال و برگه کدگذاری پژوهشگر ساخته بودند. برای جمع‌آوری اطلاعات، پژوهشگر برگه کدگذاری را به‌صورت جداولی ساخت که اطلاعات مربوط به پژوهش در آن جداول جمع‌آوری شد. ستون‌های افقی این جداول فضایی برای گردآوری اطلاعات مربوط به تک‌تک دیوارنگاره‌ها و نوشته‌ها بودند. این اطلاعات شامل تعیین ۱۰ مقوله عوامل ظاهری (اندازه و فونت، رنگ و توزیع)، ارتباط سبک دیوارنگاره‌ها با نیازهای

1. Brandchamps

کودکان، القای احساسات مختلف دیوارنگاره‌ها، انعکاس هویت ملی دیوارنگاره‌ها، آشناکردن با انواع فعالیت‌های بدنی، آشناکردن با ورزشکاران نامی، آشناکردن از بازی‌های المپیک، آگاه کردن از اهمیت فعالیت‌های بدنی، آگاه کردن از شیوه‌های فعال در زندگی و آگاه کردن از شیوه تغذیه مناسب بودند. برای سنجش میزان پایایی نیز از روش محاسبه درصد توافق استفاده شد. پژوهشگر بخشی از جامعه آماری را دو بار و با فاصله زمانی یک هفته کدگذاری کرد و ضریب توافق ۹۱/۵ درصد به دست آمد. برای تعیین روایی صوری و منطقی مقوله‌ها نیز در جهت مطابقت با اهداف پژوهش، برگه کدگذاری درمیان تعدادی از خبرگان مدیریت ورزشی و تحلیل محتوا توزیع شد و نظرهای درخواستی آن‌ها روی برگه کدگذاری اعمال شد. یافته‌ها حاکی است که برگه کدگذاری مقوله‌ها از ضریب توافقی و روایی صوری و منطقی قابل قبولی برخوردار بود. پژوهشگر برای جمع‌آوری اطلاعات، بعد از گرفتن مجوز از اداره کل آموزش و پرورش شهر تبریز، در مدراس ابتدایی مورد مطالعه حضور پیدا کرد و با استفاده از دوربین دیجیتالی از تمامی دیوارنگاره‌ها و نوشته‌های ورزشی و غیرورزشی که در دیوارهای حیاط مدارس و محیط داخلی ساختمان مدارس به غیر از داخل کلاس‌ها وجود داشتند، عکس برداری کرد و بدین طریق داده‌های خام پژوهش را جمع‌آوری کرد. در مرحله بعد، دیوارنگاره‌ها و نوشته‌های جمع‌آوری شده تحلیل و کدگذاری شدند. داده‌های به دست آمده با استفاده از شاخص‌های آمار توصیفی به وسیله نرم‌افزار اس.پی.اس.اس.^۱ نسخه ۲۰ تجزیه و تحلیل شدند.

نتایج

در جدول شماره یک، نتایج به دست آمده از تحلیل دیوارنگاره‌ها و نوشته‌های مدارس ابتدایی شهر تبریز نشان داد که از میان ۲۱۹ دیوارنگاره و نوشته تحلیل شده، ۱۰۲ دیوارنگاره و نوشته؛ یعنی معادل با ۴۶/۵۷ درصد از کل مطالب، مرتبط با مؤلفه‌های ورزشی بودند و ۱۱۷ دیوارنگاره و نوشته؛ یعنی معادل با ۵۳/۴ درصد از کل مطالب مرتبط با مؤلفه‌های غیرورزشی بودند. همچنین، از ۱۰۲ دیوارنگاره و نوشته مرتبط با مؤلفه‌های ورزشی، ۳۲ مطلب معادل با ۳۱/۴ درصد دیوارنگاره، ۳۱ مطلب معادل با ۳۰/۴ درصد دیوار نوشته و ۳۹ مطلب معادل با ۴۶/۶ درصد دیوارنگاره همراه با نوشته بود. در مجموع نیز از بین کل مطالب رصد شده، ۴۸ مطلب معادل با ۲۱/۹۱ درصد دیوارنگاره، ۱۱۲ مطلب معادل با ۵۱/۱۴ درصد دیوار نوشته و ۵۹ مطلب معادل با ۲۶/۹۴ درصد دیوارنگاره همراه با نوشته بود.

1. SPSS

جدول ۱- آمار توصیفی مربوط به نوع دیوارنگاره‌ها و نوشته‌های مدارس ابتدایی

متغیر	ورزشی		غیرورزشی		مجموع	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
دیوارنگاره	۳۲	۳۱/۴	۱۶	۱۳/۷	۴۸	۲۱/۹۱
دیوارنوشته	۳۱	۳۰/۴	۸۱	۶۹/۲	۱۱۲	۵۱/۱۴
نگاره همراه با نوشته	۳۹	۳۸/۲	۲۰	۱۷/۱	۵۹	۲۶/۹۴
مجموع	۱۰۲	۴۶/۶	۱۱۷	۵۳/۴	۲۱۹	۱۰۰

در جدول شماره دو، نتایج به دست آمده از تحلیل دیوارنوشته‌های مدارس ابتدایی شهر تبریز نشان داد که از بین ۳۲ دیوارنگاره تحلیل شده، بیشترین فراوانی به لوح‌های آموزشی تربیت بدنی (شکل شماره یک) اختصاص داشت که توسط معاونت تربیت بدنی و سلامت آموزش و پرورش طراحی شده بود. در رابطه با تغذیه سالم فقط هفت دیوارنگاره تحلیل شدند که مربوط به معاونت تربیت بدنی و سلامت آموزش و پرورش و معاونت بهداشت دانشگاه علوم پزشکی خدمات بهداشتی درمانی تبریز بود. لی‌لی کردن، مارپیچ دویدن، پرش جفت، پرش طول، دایره پرش و صفحه شطرنج، جزو شکل‌هایی بودند که برای انجام فعالیت‌های بدنی دانش‌آموزان روی زمین ترسیم شده بودند که در مجموع، تعداد آن‌ها برابر با ۲۳ مورد تحلیل شده بود. برای نشان دادن افراد در حال ورزش کردن، فقط چهار مورد دیوارنگاره تحلیل شدند که سه مورد آن‌ها به صورت گرافیکی و یک مورد تصویر بودند (شکل شماره دو).

جدول ۲- آمار توصیفی مربوط به موضوع دیوارنگاره‌های مدارس ابتدایی

آماره	ورزشی		آماره	غیر ورزشی	
	نگاره	فراوانی		نگاره	فراوانی
۱	لوح آموزشی تربیت بدنی	۱۳	۷	دایره نشانه‌گیری	۳
۲	لی‌لی کردن	۱۰	۸	پرش طول	۲
۳	تغذیه سالم	۷	۹	دایره پرش	۱
۴	مارپیچ دویدن	۵	۱۰	صفحه شطرنج	۱
۵	پرش جفت	۴	۱۱	لوح سلامتی دانشگاه پزشکی	۱
۶	نشان دادن ورزش کردن	۴	۱۲	شخصیت کارتونی	۱

شکل ۱- نمونه لوح‌های تربیت‌بدنی آموزش و پرورش

شکل ۲- نمونه دیوارنگاره‌هایی با مضامین ورزشی

در جدول شماره سه، نتایج به دست آمده از تحلیل دیوارنوشته‌های مدارس ابتدایی شهر تبریز نشان داد که نوشته‌های «آنچه از جوانان می‌خواهم: تحصیل، تهذیب، ورزش (امام خامنه‌ای رهبر معظم انقلاب اسلامی)» و «ورزش کنید تا سالم بمانید» بیشترین فراوانی را در بین نوشته‌ها داشته‌اند. بعد از این نوشته‌ها، همه نوشته‌های در زمینه ورزش فقط یک بار استفاده شده بودند. در بین نوشته‌های غیرورزشی نیز بیشترین فراوانی مربوط به جمله «نماز معراج مؤمن است» و بعد از آن، جمله «نظافت از ایمان است» بود. همان‌طور که از نتایج جدول مشخص است، فراوانی نوشته‌های غیرورزشی بیشتر از نوشته‌های ورزشی تحلیل شده است (شکل شماره سه).

جدول ۳- آمار توصیفی مربوط به موضوع دیوارنوشته‌های مدارس ابتدایی

آماره	ورزشی		غیرورزشی	
	نوشته	فراوانی	نوشته	فراوانی
۱	آنچه از جوانان می‌خواهم: تحصیل، تهذیب، ورزش	۵	نماز معراج مؤمن است.	۹
۲	ورزش کنید تا سالم بمانید.	۵	نظافت از ایمان است.	۵
۳	ورزشکار نیستم ولی ورزشکاران را دوست می‌دارم.	۱	چشم و امید من به شما دبستانی هاست.	۴
۴	ایمان، تقوا و پاکدامنی روح ورزش است.	۱	شهادت هنر مردان خدا	۳
۵	جوانان باید شنا و تیراندازی را یاد بگیرند.	۱	امام خمینی یک حقیقت همیشه زنده است.	۲
۶	بهترین تفریح ورزش است.	۱	تربیت باید تربیت قرآنی باشد.	۲
۷	تندرستی گواراترین لذت هاست.	۱	بهترین دوست انسان کتاب است.	۲
۸	مدارس مروج سلامتی	۱	فرزند صالح گلی از گل های بهشت است.	۲
۹	ورزش همان‌طور که بدن را سالم و تربیت می‌کند، عقل را هم سالم می‌کند.	۱	بچه‌های باید با وجدان اسلامی تربیت شوند.	۲
۱۰	ز نیرو بود مرد را راستی ز سستی کژی زاید و کاستی	۱	احترام به معلم احترام به همه خوبی هاست.	۲

شکل ۳- نمونه دیوارنوشته‌هایی با مضامین ورزشی

طبق اطلاعات استخراج شده از جدول شماره چهار، نتایج حاکی بود که در رابطه با مؤلفه عوامل ظاهری؛ یعنی مناسب بودن اندازه و فونت حروف، رنگ حروف و زمینه و توازن توزیع، دیوارنگاره‌ها به صورت ۹۶/۹ درصد نامطلوب و ۱/۳ درصد مطلوب، نوشته‌ها به صورت ۱۲/۹ درصد نامطلوب، ۱۶/۱ درصد متوسط و ۷۱ درصد مطلوب و دیوارنگاره‌ها و نوشته‌ها به صورت ۲۳/۱ درصد نامطلوب، ۱۰/۳ درصد متوسط و ۶۶/۷ درصد مطلوب، تحلیل شده‌اند. در رابطه با مؤلفه ارتباط دیوارنگاره‌ها و نوشته‌های مدارس ابتدایی با نیازهای گروه‌های سنی دانش‌آموزان، دیوارنگاره‌ها به صورت نامطلوب، نوشته‌ها به صورت ۵۱/۶ درصد نامطلوب، ۲۹ درصد متوسط و ۱۹/۴ درصد مطلوب و دیوارنگاره‌ها و نوشته‌ها به صورت صفر درصد نامطلوب، ۲/۶ درصد متوسط و ۹۷/۴ درصد مطلوب، تحلیل شده‌اند. در رابطه با مؤلفه القای احساسات در دیوارنگاره‌ها و نوشته‌های مدارس ابتدایی، دیوارنگاره‌ها به صورت ۹۳/۸ درصد نامطلوب و ۶/۳ درصد مطلوب، نوشته‌ها به صورت ۳۸/۷ درصد نامطلوب، ۲۹ درصد متوسط و ۳۲/۳ درصد مطلوب و دیوارنگاره‌های همراه با نوشته‌ها به صورت ۳۸/۵ درصد نامطلوب و ۶۱/۵ درصد مطلوب، تحلیل شده‌اند. در رابطه با مؤلفه انعکاس هویت ملی در دیوارنگاره‌ها و نوشته‌های مدارس ابتدایی، دیوارنگاره‌ها به صورت نامطلوب، نوشته‌ها به صورت ۲۵/۸ درصد نامطلوب و ۳/۲ درصد متوسط و دیوارنگاره‌های همراه با نوشته‌ها به صورت ۹۷/۴ درصد نامطلوب و ۲/۶ درصد متوسط، تحلیل شده‌اند. در رابطه با مؤلفه آشنا کردن کودکان با انواع فعالیت‌های بدنی و ورزش‌های مختلف در دیوارنگاره‌ها و نوشته‌های مدارس ابتدایی، دیوارنگاره‌ها به صورت ۱۶/۵ درصد نامطلوب و

۹/۹ درصد مطلوب، نوشته‌ها به صورت ۳/۳ درصد متوسط و دیوارنگاره‌های همراه با نوشته‌ها به صورت ۴۳/۶ درصد نامطلوب، ۲/۶ درصد متوسط و ۵۳/۸ درصد مطلوب، تحلیل شده‌اند. در رابطه با مؤلفه‌های بررسی آشناکردن با ورزشکاران نامی و حیطه‌های ورزشی و آگاه‌کردن از بازی‌های المپیک در دیوارنگاره‌ها و نوشته‌های مدارس ابتدایی هیچ مطلبی تحلیل نشده است. در رابطه با مؤلفه آگاه‌کردن از اهمیت فعالیت‌های بدنی در سلامت و پیشگیری از بیماری‌ها در دیوارنگاره‌ها و نوشته‌های مدارس ابتدایی، دیوارنگاره‌ها به صورت مطلوب، نوشته‌ها به صورت ۶۱/۳ درصد نامطلوب و ۳۸/۷ درصد مطلوب و دیوارنگاره‌های همراه با نوشته‌ها به صورت ۱۵/۴ درصد نامطلوب، ۲/۶ درصد متوسط و ۸۲/۱ درصد مطلوب، تحلیل شده‌اند. در رابطه با مؤلفه آگاه‌کردن از شیوه‌های فعال در زندگی (دوچرخه‌سواری، تماشانکردن بیشتر تلویزیون، استفاده‌نکردن بیشتر از موبایل یا تبلت، استفاده‌نکردن بیشتر از بازی‌های رایانه‌ای، نحوه درست مطالعه، نشستن و خوابیدن، نحوه درست راه‌رفتن، حیات پویا و غیره) در دیوارنگاره‌ها و نوشته‌های مدارس ابتدایی، دیوارنگاره‌ها به صورت ۴۷۵ درصد نامطلوب، ۹/۴ درصد متوسط و ۱۵/۶ درصد مطلوب، نوشته‌ها به صورت ۴۱/۹ درصد نامطلوب، ۵۱/۶ درصد متوسط و ۵/۶ درصد مطلوب و دیوارنگاره‌های همراه با نوشته‌ها به صورت ۲۰/۵ درصد نامطلوب، ۵/۱ درصد متوسط و ۷۴/۴ درصد مطلوب، تحلیل شده‌اند. در رابطه با مؤلفه آگاه‌کردن از تغذیه مناسب در ورزش و تندرستی در دیوارنگاره‌ها و نوشته‌های مدارس ابتدایی، دیوارنگاره‌ها به صورت نامطلوب، نوشته‌ها به صورت نامطلوب و دیوارنگاره‌های همراه با نوشته‌ها به صورت ۶۴/۱ درصد نامطلوب، ۵/۱ درصد متوسط و ۳۰/۸ درصد مطلوب، تحلیل شده‌اند.

جدول ۴- آمار توصیفی مربوط به مؤلفه‌های ورزشی در دیوارنگاره‌ها و نوشته‌های مدارس ابتدایی

متغیر	آماره		دیوارنگاره				دیوارنوشته				نگاره همراه با نوشته
	نامطلوب	مطلوب	نامطلوب	متوسط	مطلوب	نامطلوب	متوسط	مطلوب	نامطلوب		
عوامل ظاهری (اندازه و فونت، رنگ)	فراوانی	۳۱	۱	۰	۰	۴	۵	۲۲	۹	۴	۲۶
	درصد	۹۶/۹	۱/۳	۰	۰	۱۲/۹	۱۶/۱	۷۱	۲۳/۱	۱۰/۳	۶۶/۷
ارتباط با سن و نیازهای کودکان	فراوانی	۰	۰	۰	۰	۱۹	۹	۶	۰	۱	۳۸
	درصد	۰	۰	۰	۰	۵۱/۶	۲۹	۱۹/۴	۰	۲/۶	۹۷/۴
القای احساسات	فراوانی	۳۰	۲	۰	۰	۱۲	۹	۱۰	۱۵	۰	۲۴
	درصد	۹۳/۸	۶/۳	۰	۰	۳۸/۷	۲۹	۳۲/۳	۳۸/۵	۰	۶۱/۵
انعکاس هویت ملی	فراوانی	۰	۰	۰	۰	۲	۱	۰	۳۸	۱	۰
	درصد	۰	۰	۰	۰	۲۵/۸	۳/۲	۰	۹۷/۴	۲/۶	۰
آشناکردن با فعالیت‌های بدنی و ورزش‌ها	فراوانی	۵	۳	۰	۰	۰	۱	۰	۱۷	۱	۲۱
	درصد	۱۶/۵	۹/۹	۰	۰	۰	۳/۳	۰	۴۳/۶	۲/۶	۵۳/۸
آشناکردن با ورزشکاران نامی کشور	فراوانی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	درصد	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
آشناکردن با جنبش المپیک	فراوانی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	درصد	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
آگاه کردن از اهمیت فعالیت‌های بدنی	فراوانی	۳۲	۰	۰	۰	۱۹	۰	۱۲	۶	۱	۳۲
	درصد	۱۰۰	۰	۰	۰	۶۱/۳	۰	۳۸/۷	۱۵/۴	۲/۶	۸۲/۱
آگاه کردن از شیوه‌های فعال در زندگی	فراوانی	۲۴	۳	۰	۰	۱۳	۲	۱۶	۸	۲	۲۶
	درصد	۷۵	۹/۴	۰	۰	۴۱/۹	۵/۶	۵۱/۶	۲۰/۵	۵/۱	۷۴/۴
آگاه کردن از شیوه تغذیه مناسب	فراوانی	۳۲	۰	۰	۰	۳۱	۰	۰	۲۵	۲	۱۲
	درصد	۱۰۰	۰	۰	۰	۱۰۰	۰	۰	۶۴/۱	۵/۱	۳۰/۸

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر، تحلیل محتوای دیوارنگاره‌ها و نوشته‌های مدارس ابتدایی شهر تبریز در راستای آموزش و ترغیب دانش‌آموزان به فعالیت‌های بدنی و ورزش بود. بدین منظور، دیوارنگاره‌ها و نوشته‌های مدارس با استفاده از برگه کدگذاری پژوهشگر ساخته که دارای ۱۰ مقوله ورزشی بود، تحلیل شده‌اند. در واقع، پژوهش حاضر به تحلیل محتوای بصری دیوارنگاره‌ها و نوشته‌ها پرداخته است و کیفیت و کمیت پرکاربردترین مفاهیم ورزشی را در این دیوارنگاره‌ها و نوشته‌ها نشان داده است. در مجموع، ۲۱۹ دیوارنگاره و نوشته از حیطات مدارس ابتدایی منطقه چهار شهر تبریز تحلیل شده‌اند که از مجموع کل مطالب تحلیل شده، ۱۰۲ عدد معادل ۴۶/۶ درصد ورزشی و ۱۱۶ عدد معادل ۵۳/۴ درصد غیرورزشی بوده‌اند. نتایج به دست آمده حاکی بود که فراوانی دیوارنگاره‌ها و نوشته‌های ورزشی در مقایسه با دیوارنگاره‌ها و نوشته‌های غیرورزشی نزدیک به هم بوده‌اند. همچنین، از بین مطالب ورزشی، ۳۲ عدد معادل ۳۱/۴۰ درصد دیوارنگاره، ۳۱ عدد معادل ۳۰/۴ درصد دیوارنوشته و ۳۹ عدد معادل ۳۸/۲۰ درصد دیوارنگاره همراه با نوشته تحلیل شده‌اند. در بین دیوارنگاره‌ها و نوشته‌های تحلیل شده، بیشترین فراوانی به لوح‌های آموزشی تربیت‌بدنی معاونت تربیت‌بدنی و سلامت آموزش و پرورش اختصاص داشت. قابل ذکر است که بیشتر لوح‌های تربیت‌بدنی در محیط مدارس دارای جنبه سؤالی بوده‌اند؛ به عنوان مثال، برای اینکه دانش‌آموزان نحوه درست راه رفتن، نشستن، تغذیه و سواد حرکتی را یاد بگیرند، باید معلمان به آن‌ها آموزش دهند؛ یعنی این لوح‌ها جنبه خودآموز نداشته‌اند (شکل شماره یک). همچنین، می‌توان گفت همه مقوله‌های تغذیه سالم، نشان دادن ورزش کردن و زندگی فعال در دیوارنگاره‌ها و نوشته‌ها و نگاره‌های همراه با نوشته مربوط به لوح‌های تربیت‌بدنی آموزش و پرورش و لوح سلامتی دانشکده‌های علوم پزشکی تبریز بوده است و در صورت نبود این لوح، تعداد نگاره‌ها و نوشته‌های ورزشی در مدارس ابتدایی شهر تبریز آمار بسیار پایین داشتند. همچنین، دیوانگاره‌های لی‌لی کردن، مارپیچ‌دویدن، پرش جفت، پرش طول، دایره پرش و صفحه شطرنج جزو شکل‌های بودند که در طرح حیات پویا برای انجام فعالیت‌های بدنی دانش‌آموزان روی زمین ترسیم شده بودند. برای نشان دادن افراد در حال ورزش کردن، فقط چهار عدد دیوارنگاره تحلیل شده‌اند که سه‌تای آن‌ها به صورت گرافیکی و یک عدد به شکل تصویر بوده‌اند. در رابطه با دیوارنوشته‌های ورزشی، جمله‌هایی که بیشترین فراوانی را داشتند، فرمایش‌های مقام معظم رهبری به صورت «آنچه از جوانان می‌خواهم: تحصیل، تهذیب، ورزش (امام خامنه‌ای رهبر معظم انقلاب اسلامی)» و «ورزش کنید تا سالم بمانید.» بودند که هر کدام دارای پنج فراوانی بودند و بقیه جمله‌های ورزشی تحلیل شده هر کدام یک بار استفاده شده بودند. تنها یک شعر در رابطه با

ورزش تحلیل شده است: «ز نیرو بود مرد را راستی * ز سستی کژی زاید و کاستی». همچنین، در رابطه با دیوارنوشته‌های غیرورزشی «نماز معراج مؤمن است؛ نطافت از ایمان است؛ چشم و امید من به شما دبستانی‌هاست؛ شهادت هنر مردان خدا» تحلیل شده‌اند. حال، سؤالی که مطرح می‌شود این است که آیا معنای این نوشته‌های درزمینه ورزش برای دانش‌آموزان قابل فهم و درک هستند؟ آیا این نوشته‌ها می‌توانند سبب تشویق و ترغیب دانش‌آموزان به انجام فعالیت‌های بدنی و ورزش شوند؟ نتایج نشان داد که در دیوارنگاره‌ها و نوشته‌هایی که روی دیوار ترسیم شده‌اند، به عوامل ظاهری؛ یعنی اندازه و فونت، رنگ و زمینه و توازن توزیع، توجه نشده است؛ ولی در لوح‌های تربیت‌بدنی عوامل ظاهری رعایت شده‌اند. یکی از مقوله‌های دیگری که باید در دیوارنگاره‌های و نوشته‌ها رعایت شود، ارتباط آن‌ها با نیازهای کودکان یا به عبارت دیگر، متناسب بودن آن‌ها با سن دانش‌آموزان است؛ اما متأسفانه نتایج حاکی از آن بود که فقط لوح‌های تربیت‌بدنی متناسب با نیازهای دانش‌آموزان هستند و در دیوارنگاره و نوشته‌ها این مقوله رعایت نشده است. به عبارتی، می‌توان گفت به دلیل متناسب نبودن آن‌ها با سن دانش‌آموزان احتمال این وجود دارد که دانش‌آموزان اصلاً به آن‌ها توجه نکنند و جنبه آموزشی برای آن‌ها نداشته باشد؛ زیرا، برای دانش‌آموزان ابتدایی با توجه به اقتضای سنشان برخی از مفاهیم یا نگاره‌ها با وجود ارزش معنوی و علمی بالایی که دارند، مفهوم خاصی ندارند. درزمینه مقوله القای احساسات و عواطف که جزئی از دنیای روانی انسان هستند و نقش بسیار مهمی در زندگی او دارند و همچنین، می‌توانند موجب تحرک و تلاش او شوند. نتایج نشان داد که در لوح‌های تربیت‌بدنی به القای احساسات و عواطف توجه شده است؛ همچنین در دیوارنگاره و نوشته‌ها، به احساسات خوشایند برای افراد در حال انجام فعالیت‌های بدنی، ورزشی و رعایت تغذیه سالم و احساسات ناخوشایند برای افرادی با انجام ندادن فعالیت‌های بدنی، ورزش و رعایت نکردن تغذیه سالم توجه نشده است. احساسات را می‌توانیم به دو گروه خوشایند و ناخوشایند دسته‌بندی کنیم که از احساسات ناخوشایند (نامطلوب)، غم، ترس، افسردگی، دوستی، شادی، انگیزه، سربلندی و غیره و از احساسات ناخوشایند (نامطلوب)، غم، ترس، افسردگی، انزوا، خستگی و غیره را نام ببریم. نتایج نشان داد که به هويت ملی نیز در دیوارنگاره‌ها و نوشته‌ها توجه نشده است. هويت ملی مجموعه‌ای از گرایش‌ها و نگرش‌های مثبت نسبت به عوامل، عناصر و الگوهای هويت‌بخش و یکپارچه‌کننده در سطح یک کشور است که به عنوان یک واحد سیاسی است. هويت ملی دارای عناصر سازنده گوناگونی چون ارزش‌های ملی، دینی، فرهنگی، جامعه‌ای، انسانی و در ابعاد فرهنگی، اجتماعی، تاریخی و جغرافیایی، سیاسی، زبانی و غیره است. آشنا کردن کودکان با انواع فعالیت‌های بدنی و ورزش‌های مختلف در دیوارنگاره‌ها و نوشته‌های مدارس ابتدایی، یکی از مهم‌ترین مقوله‌ها است که متأسفانه نتایج نشان داد به غیر از لوح‌های تربیت‌بدنی در دیوارنگاره‌ها و نوشته‌های مدارس ابتدایی، به آن صورت که انواع رشته‌های ورزشی یا فعالیت‌های بدنی باید معرفی

شوند، معرفی نشده‌اند. این در حالی است که می‌توانیم با استفاده از دیوارنگاره‌ها و نوشته‌ها در مدارس، دانش‌آموزان را با انواع فعالیت‌های بدنی و رشته‌های ورزشی مختلف از همان دوران ابتدایی آشنا کنیم تا از بین رشته‌های ورزشی مختلف، رشته ورزشی موردعلاقه خود را انتخاب کنند. آشنا کردن دانش‌آموزان با پهلوانان، ورزشکاران نامی و مدال‌آوران کشور و نیز منش و رفتار آن‌ها می‌تواند تأثیر بسزایی بر دانش‌آموزان داشته باشد و مهم‌تر اینکه معرفی کردن آن‌ها به‌عنوان الگو می‌تواند در گرایش آن‌ها به سمت شخصیت‌های غربی که به‌عنوان افراد با ویژگی‌های خاص معرفی می‌شوند، تأثیرگذار باشد؛ اما متأسفانه نتایج نشان می‌دهد که حتی اسمی از یکی از پهلوانان و مدال‌آوران کشورمان در دیوارنگاره‌ها و نوشته‌های مدارس آورده نشده است. یکی از بزرگ‌ترین میادین ورزشی در سرتاسر جهان، المپیک است که همواره تأکید بر آموزش عوامل جسمانی در کنار عوامل اخلاقی داشته است و یکی از اهداف آن، آموزش المپیک از طریق مدارس است؛ اما متأسفانه همانند مقوله‌های قبلی در دیوارنگاره‌ها و نوشته‌های مدارس هیچ نوشته، آرم، شعار، نحوه برگزاری و غیره، از بازی‌های المپیک در مطالب تحلیل‌شده وجود نداشته است. آگاه کردن دانش‌آموزان از اهمیت فعالیت‌های بدنی در سلامت و پیشگیری از بیماری‌ها، در دیوارنگاره‌ها و نوشته‌های مدارس ابتدایی نیز می‌تواند به سوق دادن آن‌ها به انجام فعالیت‌های بدنی تأثیرگذار باشد؛ زیرا، نتایج پژوهش‌های مختلف حاکی بود که دیدگاه فرد نسبت به فواید و معایب است که نقش تعیین‌کننده‌ای در اتخاذ رفتار فعالیت جسمانی دارد (حسینی و همکاران، ۱۳۹۳)؛ اما نتایج پژوهش حاضر نشان داد که فقط در لوح‌های تربیت بدنی به این مقوله توجه شده است و در دیوارنگاره‌ها و نوشته‌ها، کمتر به اهمیت انجام فعالیت‌های بدنی در سلامت و پیشگیری از بیماری‌ها اشاره شده است. آگاه کردن از شیوه‌های فعال در زندگی مربوط به دوچرخه‌سواری، تماشاکردن بیشتر تلویزیون، استفاده نکردن بیشتر از موبایل یا تبلت، استفاده نکردن بیشتر از بازی‌های رایانه‌ای، نحوه درست مطالعه، نشستن و خوابیدن، نحوه درست راه رفتن، حیات پویا و غیره بود. همان‌طور که نتایج نشان داد، در دیوارنگاره‌ها به این مقوله کمتر توجه شده است؛ اما در نوشته‌ها و دیوارنگاره‌های همراه با نوشته، آگاه کردن از شیوه‌های فعال در زندگی وضعیت مطلوبی داشت. نتایج مقوله آگاه کردن از تغذیه مناسب برای سلامتی و تندرستی نشان داد که در لوح‌های تربیت بدنی در رابطه با تغذیه سالم مطالبی آورده شده است؛ اما در دیوارنگاره‌ها و نوشته‌های مدارس ابتدایی به این مقوله توجه نشده است.

نتایج به‌دست‌آمده نشان داد که وضعیت عملکردی دیوارنگاره‌ها و نوشته‌های مدارس ابتدایی در آموزش و ترغیب دانش‌آموزان به داشتن تحرک بدنی و انجام ورزش در حد مطلوب نیست و به

بازنگری نیاز دارد. این درحالی است که بعد از خانواده به‌عنوان مهم‌ترین نهادها برای آموزش کودکان و نوجوانان، نقش سایر محیط‌های اجتماعی نظیر مدارس در انتقال هنجارها و الگودهی صحیح به فرزندان مهم است. مدارس ابتدایی می‌توانند نقش اساسی و مهمی در آموزش، تشویق و ترغیب دانش‌آموزان به انجام فعالیت‌های بدنی و ورزشی برعهده داشته باشند. اهمیت مدارس به‌اندازه‌ای در انتقال هنجارها و الگودهی درست به دانش‌آموزان مهم است که وزارت آموزش و پرورش با همکاری وزارت بهداشت، طرح مدارس مروج سلامتی را پیاده کردند. این طرح این دیدگاه را دارد که دانش‌آموزانی که شیوه زندگی سالم را می‌آموزند، به‌احتمال زیاد در زندگی خود به آن پای‌بند خواهند بود و این طرح سبب توانمندسازی دانش‌آموزان در زمینه مراقبت از خود، فرهنگ خودمراقبتی و آموزش همسالان و همسالان و درنهایت منجر به افزایش ظرفیت‌ها و توانمندسازی مردم در مورد سالم زندگی کردن، سالم کارکردن و آموزش باکیفیت خواهد شد (طرح مدارس مروج سلامتی، ۱۳۸۹). همچنین، معاونت تربیت‌بدنی و سلامت برای رویکرد غنی‌سازی اوقات فراغت و ایجاد انگیزه برای تحرک و فعالیت دانش‌آموزان در زمان‌های فراغت و در ساعات تفریح مدارس، با ترسیم اشکال و خطوط بسیار ساده در حیات مدرسه، زمینه ترغیب دانش‌آموزان را به تحرک و پویایی فراهم آورده است. این ایده که در نظام‌های آموزش و پرورش برخی از کشورها نیز به مرحله اجرا گذاشته شده است، درصدد است از طریق اقدامات تحرک‌آفرین به ارتقای سطح سلامت و شادابی دانش‌آموزان کمک کند (طرح حیات پویا، ۱۳۸۹). یکی از این روش‌ها برای آموزش و علاقه‌مند کردن کودکان به انجام این فعالیت‌ها، از طریق دیوارنوشته‌ها و نگاره‌ها است که علاوه بر کم‌هزینه‌بودن، استفاده آسان و ثابت‌بودن آن‌ها، موجب می‌شود بیشتر اوقات که دانش‌آموزان در مدارس هستند، در دید دانش‌آموزان باشند که شاید طی سال تحصیلی، رفتارها ورزشی و فعالیت‌های بدنی با مشاهده‌های پی‌درپی دانش‌آموزان تکرار شوند و موجب یادگیری آسان مطالب دیوارنوشته‌ها و نگاره‌ها شوند. همچنین، تصویرگری و روان‌شناسی کودکان نشان داده است که تصاویر آموزشی به فهم و درک مفاهیم انتزاعی و آموزشی اثربخش کمک می‌کنند و سبب لذت‌بخش‌تر و جذاب‌تر شدن آموزش می‌شوند. همچنین، تصاویر می‌توانند با کاربست طراحی و رنگ جذاب، آشکارسازی و شفاف‌سازی محتوای آموزشی سبب بهبود و افزایش کیفیت آموزش شوند (بهی و زهتاب، ۱۳۹۳). همچنین، دیوارنگاره و نوشته‌ها به‌دلیل اینکه در دید عموم هستند، علاوه‌براینکه بر دانش‌آموزان تأثیر می‌گذارند، شاید در نگرش والدین آن‌ها که در مدارس حضور پیدا می‌کنند، اثرگذار باشند؛ بنابراین، فراهم آوردن امکانات و اقدامات لازم برای تشویق دانش‌آموزان درباره فواید فعالیت‌های ورزشی و آمادگی جسمانی و ایجاد فرهنگ انجام فعالیت‌های بدنی در بین دانش‌آموزان از طریق دیوارنگاره‌ها و نوشته‌ها در محیط مدارس، می‌تواند به ارتقای عمل و میزان فعالیت‌های جسمانی کمک کند. افزون‌براین، بیشتر مدارس دارای دیواره‌هایی با مترآژهای طولانی

هستند که بدون استفاده مانده‌اند و با کمترین هزینه‌ها می‌توان با ترسیم تصاویر و نوشته‌ها هم محیط جذابی را به‌وجود آورد و هم از این طریق به دانش‌آموزان اهداف رفتاری موردنظر را آموزش داد. دیوارنگاره‌ها و نوشته‌ها در مدارس ابتدایی باید از بعد کیفی و بصری در حد مطلوب باشند و براساس نیازهای این رده سنی ترسیم و طراحی شوند؛ زیرا، برای دانش‌آموزان ابتدایی برخی از مفاهیم یا نگاره‌ها باوجود ارزش معنوی و علمی زیادی که دارند، معنا و مفهوم خاصی ندارند. به‌همین دلیل، دیوارنوشته‌ها و نگاره‌ها باید متناسب با سطح فکری و دانش دانش‌آموزان ابتدایی باشند تا بر آن‌ها تأثیرگذار باشند و سبب شوند که آن‌ها از مطالب روی دیوارهای مدارس علاوه‌بر کسب انرژی و نشاط، مطالبی را نیز یاد بگیرند؛ اما نتایج بدست‌آمده از این پژوهش نشان داد که دیوارنگاره‌های و نوشته‌های مدارس ابتدایی شهر تبریز به‌لحاظ کیفی و مفهومی در حد مطلوب نیستند که با آن‌ها بتوان یکی از روش‌های ایجاد محیط جذاب و افزایش‌دهنده آگاهی، عمل و حفظ فعالیت‌های جسمانی و ورزش‌ها و به‌دنبال آن‌ها، سلامتی و تندرستی را در بین این قشر حساس از جامعه توسعه و گسترش داد؛ به‌طوری‌که به‌لحاظ مؤلفه‌های آشناکردن با قهرمانان و ورزشکاران نامی و معاصر و بازی‌های المپیک، در دیوارنگاره‌ها و نوشته‌های مدارس هیچ موردی تحلیل نشده است. این در حالی است که باید دانش‌آموزان با پهلوان و ورزشکاران نامی کشور خود آشنا شوند. همچنین، در زمینه المپیک به‌عنوان بزرگ‌ترین میدان و مهم‌ترین میدان ورزشی که حتی آموزش ورزش برای اولین بار توسط پیشگام المپیک پیردوکوبرتن^۱ در جنبش المپیک مطرح شد، و تأثیری که ورزش می‌تواند در شخصیت‌سازی داشته باشد (فرج‌زاده، ۱۳۸۹) و همچنین، اصول زیربنایی المپیسیم که اکنون فلسفه زندگی، ترکیب ویژگی‌های جسمانی، اراده و عقل، حفظ مقام انسانی، پرداختن به ورزش، حق انسانی و نبود تبعیض در ورزش تعریف شده است (راهنمای مدیریت ورزشی، ۱۳۹۶، ۲۱)، هیچ مطلبی تحلیل نشده است. متأسفانه نتایج بدست‌آمده از پژوهش نشان داد در مدارس ابتدایی برای آموزش مؤلفه‌های فعالیت‌های بدنی و ورزشی که با تندرستی و سلامتی دانش‌آموزان همراه است، به روش‌های آموزش از طریق حس بصری کم‌توجهی شده است که با توجه به این موضوع، به بازبینی و استفاده هرچه‌بیشتر از دیوارنگاره و نوشته‌ها در امر آموزش مؤلفه‌های فعالیت‌های بدنی و ورزش در مدارس نیاز است. درنهایت، با توجه به نتایج می‌توان گفت در دیوارنگاره‌ها و نوشته‌های مدارس شهر تبریز برخی از مؤلفه‌های فعالیت‌های جسمانی و ورزشی تحلیل شده‌اند؛ ولی به‌لحاظ ظاهری، القای احساسات و ارتباط آن‌ها با نیازهای دانش‌آموزان این رده سنی همسو و مرتبط نبوده است؛ بر همین اساس، مدیران و مسئولان آموزش و پرورش در زمینه

1. Pierre de Coubertin

دیوارنگاره‌ها و نوشته که می‌توانند تأثیر مطلوبی بر فعالیت‌های جسمانی، ورزشی و حتی رفتارهای دیگر داشته باشند و محیط جذابی را ایجاد کنند، باید تدابیری بیندیشند و برای بهبود و استفاده بهینه و مطلوب از دیوارنگاره‌ها و نوشته‌های مدارس ابتدایی سعی کنند.

منابع

1. Afkhaminia, M. (2007). Picture and its role intraining foreign language. *Journal of Philosophy, Speech and Gnosticism*, 13- 38.
2. Bahi, B., & Zahtab, Z. (2014). The role of illustration in teaching children 3 to 7 years old. (Unpublished bachelor's thesis). Center for Applied Culture and Arts, Tehran. (Persian).
3. Castelli, D. M., Centeio, E. E., Beighle, A. E., Carson, R. L., & Nicksic, H. M. (2014). Physical literacy and comprehensive school physical activity programs. *Preventive medicine*, 66, 95-100.
4. Department of Health and Human Services. (2008). Oklahoma school health profiles. Report 2008, Washington.
5. Farajzadeh, S. (2007). Education of sport sciences in children and adolescents. *Physical Education*, 8(2), 1-9. (Persian).
6. Habib, K., & Soliman, T. (2015). Cartoons' effect in changing children mental response and behavior. *Journal of Social Sciences*, 3, 248-64.
7. Health Promoting Schools. (2010). Promoting health promoting schools approved by the Ministry of Health in cooperation with the Ministry of Education, Ministry of Education, Department of Physical Education and Health (Persian).
8. Hosseini, L., Shahabhanloo, A., Ghanbarnezhad, A., & Salimianrizi, A. (2014). The effect of educational intervention based on transparency model on regular physical activity of high school girls. *Journal of Preventive Medicine*, 1(2), 22-30. (Persian).
9. Izadi, S., Abedini Blatterk, M; & Mansouri, S. (2011). Analysis of physical education content in elementary textbooks. *Sport Sciences Journal*, 7-13. (Persian)
10. Jackson, R., et al. (2014). sport administration manual, National Olympic Committee of Iran.
11. James, L. C. (2008). City of sacramento. Available at: <http://sacramento.granicus.com> [Accessed: 15 Nov 2017].
12. Kafshchian Moghadam, A. (2008). Studying the characteristics of mural painting. *Journal of Beautiful Arts*, 20, 67-78. (Persian)
13. Marcus, BH., Williams, DM., Dubbert, PM., Sallis, JF., King, AC., Yancey, AK., Franklin, BA., Buchner, D., Daniels, SR., & Claytor, RP. (2006). What we know and what we need to know: A scientific statement from the American health association council on nutrition, physical activity and metabolism council on cardiovascular disease in the young and the interdisciplinary working group on quality of care and outcomes research. *Circulation*, 114, 2739-52.

14. Meiboudi, H., Shobeiri, S.M., Arjmandi, R., & Babaei Semiromi, F. (2015). A New Approach to Environmental Education for Kids in Mashhad, *Journal of Technology of Education*, 9(1), 77-87.
15. Moghadas, M., & Farzam, F. (2017). The effectiveness of sport animations in children's sport behavior (Case study: The animation of Footballista). *Journal of Motor Learning and Movement*, 9(1), 157-71. (Persian).
16. Najarmahi Abadi, M., Sadeghi First City, H., Amini, L., & Haghani, H. (2014). Surveying the level of exercise activities and related beliefs in female students. *Iranian Journal of Nursing Research*, 9(1), 40-7. (Persian).
17. Osler, D. (2002). Improving physical education in primary schools. Available at: www.Scotland.Gov/uk/hmie [Accessed].
18. Regulations of the Moving Yard. (2010). Dynamic yard design. Approved by the Ministry of Education's Education and Health Deputy. Ministry of Education, Department of Physical Education and Health (Persian).
19. Salehi, Abedini Blatter, Meymant. (2010). Content analysis of health information components in textbooks. *Health Information Management*, 8(4), 608-1. (Persian).
20. Shafaie, M., & Civic, R. (2010). Principles of designing children's educational spaces based on creativity model, *Journal of Educational Technology*, 4(3), 215-22. (Persian)
21. Shobeiri, H., Arjmand, S. M., Babaei, R., & Samiri, F. (2014). A new approach to environmental education for students. *Technology Education*, 9(1), 77-87. (Persian).
22. Vahdani, M., Hamidi, M., Khabiri, M., & Alidoust Ghahfarrokhi, E. (2017). Codification a strategy map of physical education and sports activities in Ministry of Education of Iran. *Research on Educational Sport*, 5(12), 17-36. (Persian).

استناد به مقاله

یوسفی، سعید، و بدری آذرین، یعقوب. (۱۳۹۷). تعیین مؤلفه‌های مفهومی و کیفی دیوارنگاره‌ها و نوشته‌های مدارس ابتدایی در آموزش و ترغیب دانش‌آموزان به تحرک بدنی و ورزش. *مطالعات مدیریت ورزشی*، ۱۰(۴۹)، ۹۵-۱۱۴. شناسه دیجیتال: 10.22089/smrj.2018.4493.1866

Yousefi, S., & Badri Azarin, Y. (2018). Parameters Conceptual and Qualitative of Wall Paintings and Writings Primary Schools of the Education and Encourage Students to Physical Activity and Sport. *Sport Management Studies*, 10(49), 95-114. (Persian). Doi: 10.22089/smrj.2018.4493.1866

**Parameters Conceptual and Qualitative of Wall Paintings
and Writings Primary Schools of the Education and
Encourage Students to Physical Activity and sport**

S. Yousefi¹, Y. Badri Azarin²

1. Ph.D. Student in Marketing and Media Sports Management, Tabriz University*

2. Associated Professor of Sport Management, Tabriz University

Received: 2017/07/16

Accepted: 2018/01/27

Abstract

One of the ways to educate and encourage children to do physical activity and exercise through schools. The present study was conducted to investigate the functional role of the madman and the writings of primary schools in Tabriz. The method of this research is descriptive. Content analysis was performed and the data were collected using a researcher made scribble sheet whose agreement coefficient (91.5) and validity were verified as acceptable. The statistical population of this study was wall paintings and writings of elementary boys and girls in the four district of Tabriz city, the census method was used for sampling. The results of the analysis of wall paintings and writings showed that among 219 wall papers and observation papers, 46.57% of the total was related to sports components. The results indicated that the elements of sport were undesirable in the elementary school walls. This is while wall paintings and writings in the school environment can be encouraged, informing about the benefits of sports activities, create a culture of doing sports activities and promote action and motor Literacy. Most schools also have long-lived walls that are left unused, while they can create attractive environments at the lowest cost, drawing pictures and writings, and train the desired behavioral goals. Regarding the results of the functional status of the wall paintings and the writings of primary schools in education and encouraging students to exercise and exercise is not optimal and needs to be reviewed.

Keywords: Students, Wall Paintings, Wall Writings, Activity, Sports

* Corresponding Author

Email: saeed_yousefi@yahoo.com